

ForUMs innspill til regjeringens arbeid med et bærekraftig matsystem

Forum for utvikling og miljø (ForUM) består av rundt 60 norske organisasjoner og er et religiøst og partipolitisk uavhengig nettverk. Vår visjon er en demokratisk og fredelig verden, basert på rettferdig fordeling, solidaritet, menneskerettigheter og økologisk bæreevne.

Med flere pågående kriser øker antallet som sulter og er feilernærte globalt. En av ti lever i dag uten matsikkerhet, og matsystemer står for en tredjedel av verdens årlige klimagassutslipp. Med dette bakteppet haster det å legge om til bærekraftige matsystemer. Norske myndigheter må føre en politikk som reduserer klimaendringene, styrker naturmangfoldet, bedrer matsikkerheten, reduserer ulikheter, ivaretar menneskerettigheter og bedrer folkehelsen.

Klima- og miljøvennlig matproduksjon

Matproduksjon kan bidra både positivt og negativt til naturmangfold og sunne økosystemer, men med dagens produksjonsmetoder og -omfang er matproduksjon den viktigste grunnen til tap av naturmangfold i verden. Matproduksjonen har innebåret, og innebærer fortsatt, en stor omdisponering av natur og arealer. Produksjonsmetodene har også vridd seg fra å være i hovedsak skånsomme, eller til og med positive overfor insekter, blomster, sopp, mikroliv og fugler, til å være skadelig. Vi er vitne til omfattende jordbearbeiding, noe som er utbredt i industriell produksjon av korn og soyacerealer. De siste 150 årene har så mye som halvparten av jordsmonnets toppsjikt gått tapt. Landbruk basert på agroøkologiske prinsipper har en positiv innvirkning på mennesker, naturmangfold og jordkvalitet, der fravær av kjemiske plantevernmidler er positivt for både miljø og helse.

ForUM ber om at:

- insentiver vris fra industriell produksjon til økt støtte til ordninger som styrker mat produsert i henhold til agroøkologiske prinsipper og som ikke skader naturen.
- inntektsgapet blir tettet for å legge til rette for at flere bønder skal legge om til miljøvennlig produksjon.
- Norge avslutter importert av industriprodusert korn og soyacerealer til mat og fôr, og konkrete leverandører bør kontrolleres for å bevise effekten på verdens jordsmonn.
- kommuner i mye større grad fremmer urbant landbruk og andelslandbruk.

Bærekraftig fôr

Import av fôrråvare må forstås i et solidarisk perspektiv, fordi man da gjør seg avhengig av andre lands ressurser til å brødfø egen befolkning og dyr. Norge importerer store deler av korn og soyacerealene vi forbruker, og mesteparten av dette igjen går til fôr til oppdrettsfisk og husdyr. Det er bare åtte prosent av fôret til norsk oppdrettslaks som kommer fra norske naturressurser, og dette er i hovedsakelig fra råvarer som kunne heller vært menneskemat.

ForUM ber om at:

- oppdrettsfisk slutes å føres med importert fôr som heller kunne vært menneskemat.
- husdyr føres på ekte grasareal, overskuddskorn og restavfall.
- norsk jordbruks- og matpolitikk bør framover benytte mulighetene som ligger i økt produksjon og konsum av planter.

Konkurrensekraftig verdiskaping i verdikjeden for mat i hele landet

Den store profitten som rapporteres fra de tre største paraplyaktørene i dagligvarebransjen i Norge viser at noe er feil med prissettingen i landet. Leveringskontrakter og infrastruktur noen av de største hindrene for økt produksjon av grønt hos småskalaprodusenter. Store innkjøpere ønsker ikke å ta imot små kvantum av spesielle matvarer, fordi dette ikke er forenelig med effektiv produksjon, pakking og distribusjon.

ForUM ber om:

- at sunne og bærekraftige produkter gjøres rimeligere for forbrukerne.
- opprettelse av støtte til felleslagre for grønt, som kan gi økt samarbeid mellom mindre grøntprodusenter og vil tilgjengeliggjøre markeder for småskalaprodusenter.
- at det sikres et større mangfold av matvarer og en bredere variasjon i verdikjeder representert i det norske markedet for mat. Det bør derfor i mye større grad legges til rette for et mottaksapparat for dette mangfoldet av matvarer.

Sunt og bærekraftig kosthold

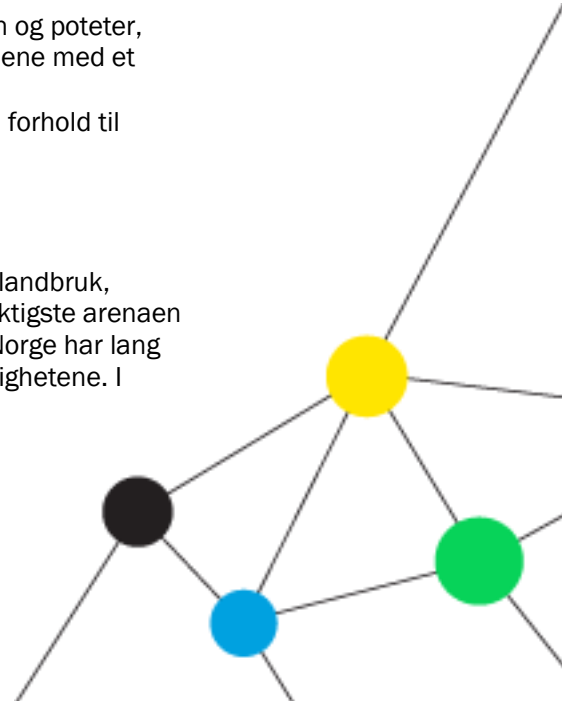
Kosthold bør baseres på ressursgrunnet nasjonalt og lokalt, for å i større grad ivareta mål om økt selvforsyning. Kostholdsråd er et effektivt politisk virkemiddel som bør inkludere hensyn til bærekraft. [The State of Food Insecurity rapporten 2023](#) sier at det er en økende andel mennesker som ikke har råd til sunn mat i verden. Dette er et systematisk problem som går forbi produksjon, men også omfatter tilgjengelighet og de sosio-økonomiske tilstandene i samfunnet. Et bærekraftig kosthold må forstås basert på sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft.

ForUM ber om at:

- prismekanismer brukes for å fremme økt bruk av grønnsaker, korn og poteter, samtidig som det drives aktivt informasjonsarbeid for å vise fordelene med et mer plantebasert kosthold.
- prismekanismer benyttes for å øke konkurransevnen til hvit fisk i forhold til oppdrettslaks.
- utarbeidelse av de nye kostholdsrådene være en åpen prosess.

Norges bidrag til et bærekraftig matsystem globalt

Norge må fortsette å være en forkjemper for internasjonalt samarbeid for landbruk, fiskeri og matsikkerhet. Committee on World Food Security (CFS) er den viktigste arenaen for internasjonale forhandlinger om matsystemer, ernæring og landbruk. Norge har lang tradisjon for å forankre politikk og praksis i en aktiv bruk av menneskerettighetene. I

denne sammenheng er [retten til mat](#) spesielt viktig, og man må lete etter gode virkemidler som sikrer hele befolkningen tilgang til tilstrekkelig næringsrik, kulturelt akseptabel mat, uavhengig av inntekt og sosial status.

ForUM ber om at:

- LMD prioriterer CFS som den viktigste arenaen for internasjonale forhandlinger om matsikkerhet og landbruk, og ser den i sammenheng med andre relevante internasjonale prosesser.
- Norge tar en svært aktiv rolle i arbeidet med å begrense industriens innflytelse i internasjonale forhandlinger, reguleringer og handelsavtaler.
- Norge, gjennom FAO, Verdensbanken og andre, jobber for at småskalaprodusenter prioriteres når det forhandles om handelsreguleringer, bistand, og nasjonale ordninger i land i det globale Sør med spesiell støtte til kvinner.
- støtten til [International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture](#) (ITPGRFA) opprettholdes og styrkes, mens det letes etter sterk finansiell støtte til arbeidet.

